

เทศน์อบรมพระสงฆ์และฆราวาส
เนื่องในโอกาสพระกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น
ภาคกลางและภาคตะวันออก กราบคารวะ และ
ถวายผ้าป่าสงเคราะห์โลกตามอัธยาศัย
ณ ศาลาสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ
เมื่อปลายวันที่ ๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙
อย่าเห็นสมบัติใดเลิศกว่าวิมุตติสมบัติ

วันนี้เป็นวันมหามงคลสำหรับพี่น้องทั้งหลายทั้งฝ่ายพระและ
ฆราวาส ได้สละเวล่ำเวลา หน้าที่การงานทุกสิ่งมา แม้ที่สุดชีวิตก็
ยอมเสียสละได้ มาเพื่ออรรถเพื่อธรรม นานๆ จะมีสักครั้งหนึ่งที่จะ
ได้ฟังอรรถฟังธรรมสำหรับพระและประชาชนจำนวนมากอย่างนี้
ไม่ค่อยมีบ่อยนัก วันนี้เป็นโอกาสอันดีงามที่บรรดาพระเจ้าพระ
สงฆ์ เรียกว่าพระลูกพระหลานมาเพื่อได้ยินได้ฟังข้ออรรถข้อ
ธรรม นำไปประพฤติปฏิบัติ สำหรับประชาชนก็เป็นลูกของพระ
คอยสดับรับฟังเสียงอรรถเสียงธรรม อันใดที่ควรแก่ตัวเองที่จะ
ปฏิบัติได้ก็ให้นำไปประพฤติปฏิบัติ เพราะฆราวาสกับพระนั้นมี
ข้าศึกอยู่ในหัวใจด้วยกัน พระก็มีข้าศึก คือกิเลสทั้งหลายอยู่ใน
หัวใจพระ อยู่ในหัวใจฆราวาสด้วยกัน นี้เรียกว่ามีข้าศึก
วันนี้เราตั้งใจจะมาชำระสะสางล้างสิ่งมัวหมองทั้งหลายเหล่านั้น
ให้ค่อยจางไปๆ ด้วยอรรถด้วยธรรม ซึ่งเป็นเหมือนกับน้ำดับไฟ
ไฟคือ **ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา** นี้เป็นไฟสามกองใหญ่ๆ
ไหม้อยู่ในหัวใจสัตว์โลก ไม่เคยจืดจางลงเลย เเผาไหม้อยู่ตลอดเวลา
เวลาที่ตั้งกัปตั้งกัลป์จนปัจจุบันนี้ก็เช่นเดียวกับอนาคตที่จะเป็น
มาข้างหน้า จะไม่มีวันดับวันสิ้นลงไปได้เลย โดยอาศัยเพียง

ธรรมะเท่านั้น ซึ่งเป็นน้ำดับไฟ ท่านผู้ได้นำอรรถนำธรรมเข้าไป
ชำระล้างสิ่งที่เป็นพิษเป็นไฟในหัวใจของตน คือ **ราคคคินา โทส
คคินา โมหคคินา** ไฟสามกองนี้ให้ระงับดับลง อย่างน้อยให้พออยู่
ได้เป็นสุข พอชุกห้วนอนได้ก็ยังมีดี

นอกจากอื่นไม่มีสิ่งใดที่จะชำระล้างสิ่งเหล่านี้ได้ จึงมีธรรมเรียก
ว่า ศาสนธรรม ในปัจจุบันนี้ก็คือ พุทธศาสนาของเรา ได้นำธรรม
มาประกาศสอนโลกเป็นเวลา ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว เราทั้งหลายก็
เกิดมาพบปะด้วยความมีวาสนาบุญญาภิสมภารพอประมาณ ได้
มาพบพระพุทธศาสนา พร้อมกับความเชื่อความเลื่อมใส ความ
เคารพนับถือ พอใจประพฤติปฏิบัติตามโดยแสดงตนความเป็นคน
ดีหลายประเภท เช่นว่าอุบาสกคือผู้ชาย อุบาสิกาคือผู้หญิง เรียก
ว่าผู้เข้าใกล้ชิดติดพันกับพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ แล้ว
ภิกษุอีก อันนี้เป็นแนวหน้า

วันนี้ท่านทั้งหลายมาเพื่อฟังอรรถฟังธรรม ฟังการอบรมคำสั่ง
สอน จึงขอให้ตั้งอกตั้งใจนำไปปฏิบัติ ในฐานะที่ผมเองมีอายุ
พรรษาแก่กว่ามาก เป็นรุ่นปู่รุ่นย่าพระลูกพระหลานทั้งหลายก็ไม่
ผิด แล้วได้ผ่านเหตุการณ์มา นับตั้งแต่วันบวชมาเป็นเวลา ๗๓ ปี
นี้แล้ว ผ่านเหตุการณ์ทางโลกทางธรรมมาโดยสม่ำเสมอ ตั้งแต่
ก่อนที่ยังไม่ได้บวชก็อายุ ๒๐ ปีกับ ๙ เดือน ผ่านแบบซุลมุน
วุ่นวาย ไม่ได้ใช้ความคิดความไตร่ตรองอะไรเลย แต่ก้าวเข้ามา
บวชในพุทธศาสนา เริ่มต้นตั้งแต่วันบวชเป็นพระแล้ว นั้นแลตั้ง
หน้ามาเป็นผู้กลับตัว เป็นชีวิตใหม่ขึ้นมาจากชีวิตของฆราวาส มา
เป็นชีวิตของพระ รักษาธรรมวินัยเป็นชีวิตจิตใจตลอดมาตั้งแต่
บัดนั้นจนกระทั่งบัดนี้ เป็นเวลา ๗๓ ปี

นี่เรียกว่าผ่านเรื่องดีเรื่องชั่วทุกอย่างมาด้วยความสำรวมระวัง
ตลอดมา จนกระทั่งได้ออกปฏิบัติ เรียนหนังสืออยู่ก็เป็นเวลา ๗ ปี

เต็มๆ หลังจากนั้นแล้วก็ได้ออกประพฤติปฏิบัติโดยรุดงควัตร ดัง
ครั้งพระพุทธเจ้าท่านพาดำเนินมา ที่ท่านแสดงไว้แก่พระทุกๆ
องค์ที่เราทั้งหลายบวชแล้วได้รับพระโอวาทข้อนี้ทั่วหน้า ปฏิเสธ
ไม่ได้ว่า ใครไม่ได้รับพระโอวาทสำคัญข้อนี้ไว้ ไม่มีเลย เรียกว่า
ทุกองค์ไปเลย พระองค์ทรงประทานมรดกอันยิ่งใหญ่ที่มีคุณค่า
มหาศาล สามารถยังผู้ที่บำเพ็ญตามพระโอวาทข้อนี้ให้ถึงพระ
นิพพานได้

โดยพระอาจารย์รับสั่งว่า **รุกขมูลเสนาสน์ นิสาย ปพพชชา ตตถโว
ยาวชีว อสุสาโห กรณีย** พออุปสมบทแล้ว พระองค์ประทานพระ
โอวาทข้อนี้ให้ ทุกๆ องค์ไม่มีเว้นเลย ว่าเมื่อบรรพชาอุปสมบท
แล้ว ให้ท่านทั้งหลายไปอยู่ตามรุกขมูลร่มไม้ในป่าในเขา ตามถ้ำ
เงื้อมผา ป่าช้าป่ารกชัฏ ที่แจ้งลอมฟาง อันเป็นสถานที่เหมาะ
สมในการประกอบความพากเพียร ปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ การ
บำเพ็ญก็เป็นไปด้วยความสะดวกราบรื่นดีงาม ทางความ
พากเพียรก็ได้รับผลเป็นที่พอใจโดยลำดับ กับสถานที่เช่นนี้ จึง
ขอให้พากันอยู่และบำเพ็ญในสถานที่เช่นนั้นตลอดชีวิตเถิด
นี่เป็นพระโอวาทของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ตั้งแต่บัดนั้นจน
กระทั่งบัดนี้ ไม่มีลบเลือนสตร้อนๆก็คือพระโอวาทข้อนี้เอง เรา
ทั้งหลายบวชมาเฉพาะอย่างยิ่งวงกรรมฐานที่ให้ชื่อให้นามว่าวง
นั้นวงนี้ ความจริงเป็นลูกตภาคอันเดียวกันนั้นแหละ เวลาออกมา
อยู่ในป่าในเขาตามพระพุทธเจ้า ทรงประทานพระโอวาทนี้ไว้แล้ว
ให้พากันตั้งหน้าตั้งตาชอบ ในที่สงบสงัด อันเป็นสถานที่ในการ
กำจัดกิเลสด้วยความเพียรได้เป็นอย่างดี จึงขอให้มีความ
ตระหนักในธรรมข้อนี้คือ**รุกขมูลเสนาสน์** นี้ยังสตร้อนๆ อย่าให้
จืดๆจางๆ

ถ้าหัวใจยังมีความสัมพันธ์เพื่อจะเป็นมรรคเป็นผล หรือไปเพื่อมรรคผลนิพพานอยู่แล้ว ขอให้ถือธรรมะข้อนี้เป็นธรรมะๆ สดๆร้อนๆกระตุ้นเตือนใจอยู่เสมอ เพราะสถานที่ดังกล่าวนี้ บรรดาผู้ประพฤติปฏิบัติตามพระโอวาทคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้านั้น ได้ผ่านพ้นไปถึงพรหมโลก-นิพพานเป็นจำนวนมากมาย เพราะพระโอวาทข้อนี้เอง ให้พากันจำเอาไว้ การอยู่ในป่าในเขา ในถ้ำเงื้อมผา เป็นสถานที่ที่ไม่มีสิ่งรบกวน เราจะได้มองเห็นวิถีจิตที่คิดอยู่ทั้งวันทั้งคืนตลอดเวลาได้ชัดเจนเป็นลำดับ ด้วยสติของผู้มีความเพียร ไปอยู่ที่ไหนให้มีสติระมัดระวัง สตินี้ขอให้ท่านทั้งหลายวางเป็นพื้นฐานไว้ประจำตน เรื่องสติเป็นเรื่องสำคัญ ในวงพระพุทธศาสนาการฆ่ากิเลสตั้งแต่ชั้นลุ่มลุกคลุกคลานจนถึงพระนิพพาน จะไม่พ้นจากสติและปัญญานี้ไปได้เลย สติท่านจึงแสดงไว้เป็นพุทธพจน์ว่า **สติ สัพพตถ ปตฺติยา** สติ จำต้องปรารภณาในที่ทั้งปวง ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีสติประจำตัวอยู่ทั้งนั้น ที่นี้การประกอบความพากเพียรของท่านผู้มีสติตั้งจะเป็นความเพียรด้วยดีและราบรื่นดีงาม ถ้าขาดสติเสียอย่าง เดียวความเพียรจะไม่ก้าวหน้า เรียกว่าความเพียรหยุดชะงัก เพราะสติเป็นผู้พาดำเนินได้ขาดวรรคขาดตอนไป ความเพียรก็ขาดในตอนนั้น กิเลสก็มีทางออกทำลายตัวเองในเวลาพลอสตินั้นแหละ

จึงขอให้ทุกๆท่านจับสติไว้ให้ดีในการประกอบความเพียร การประกอบความเพียรมีหลายชั้นหลายภูมิของผู้ปฏิบัติ ชั้นเริ่มต้นนั้นเรายังไม่ได้มีหลักเกณฑ์อะไรเลย นี้พูดเฉพาะพระผู้ตั้งหน้าตั้งตาออกแนวจริงจัง ขอให้สติติดแนบอยู่กับใจของตน ถ้าใจนั้นยังไม่มีอะไรเป็นที่ยึดที่เกาะให้นำคำบริกรรมเข้ามา คำบริกรรมตามแต่จริตนิสัยที่ชอบในคำใด เช่น พุทโธก็ได้ รั่มโมก็ได้ สังโฆ

ก็ได้ มรณัสสติก็ได้ หรืออานาปานสติได้ทั้งนั้น ตามแต่จริตนิสัยชอบ แล้วเอาสติจับกับคำบริกรรม คำบริกรรมจับกับจิตไว้ให้ดี แล้วสติควบคุมงานอยู่นั้นแล้วกิเลสจะไม่เกิด

ท่านทั้งหลายสังเกตดูนะ ถ้าสติควบคุมอยู่แล้วกิเลสจะมีหนาแน่นขนาดไหนก็ตามจะเกิดไม่ได้ สตินี้เป็นเหมือนฝั่มมหาสมมุติมหา นิยม ถ้าเป็นน้ำมหาสมุทรทะเลหลวงก็ฝั่มมหาสมุทรทะเลหลวงนั้น เป็นสำคัญมาก น้ำมหาสมุทรทะเลจะล้นฝั่มไปไม่ได้ นี่ฉันใดก็ดี กิเลสในแดนมหาสมมุติมหา นิยมนี้มีสติเป็นเครื่องกั้นเป็นฝั่มเป็น ฝาเอาไว้ กิเลสเล็กน้อยเพียงไรจะไม่ล้นฝั่มคือสตินี้ไปได้เลย จงพากันตั้งสติให้ดี เรื่องสติเราจะเห็นได้ชัดเจนที่เราตั้งสติจริงๆ ต่อสู้กับกิเลสจริงๆ กิเลสจะผลักร้อนออกมาในหัวใจของเราทุก ขณะตลอดเวลา ผลักร้อนไม่หยุดไม่ถอย ถึงขนาดหัวอกจะแตก ฝั่มให้ดินะท่านนักปฏิบัติ คำบริกรรมที่เราผูกกับจริตนิสัยของเรา นั้นแหละ กับสติให้จับติดไว้กับช่องทางที่สังขารได้แก่ความคิดปรุงจะเกิดขึ้น สังขารอันนี้เป็นสังขารสมุทัย เป็นสังขารของกิเลส ออกมาจากอวิชชา อวิชชาเป็นคลังใหญ่ของกิเลสวัฏวนทั้งหลาย อยู่กับอวิชชา อวิชชาอยู่กับใจของแต่ละท่านละคน ฝั่มอยู่ใน หัวใจนั้น อันนี้จะผลักร้อนออกมาให้คิดให้ปรุงทางสังขาร ออกจาก นั้นก็อยากคิดอยากปรุง อยากรู้อยากเห็น คำว่าอยากรอบตัว เหล่านี้เป็นเครื่องผลักร้อนออกมาให้กิเลสได้คิดได้ปรุง ได้ทำงาน ตามความต้องการของมัน ถ้าเราเปลอสติก็เรียกว่าปล่อยให้กิเลส นี้ออกไปทำงาน นำพินนำไฟมาเผาเราให้เดือดร้อนวุ่นวาย ภาวนา ก็หาความสงบไม่ได้ เพราะกิเลสออกทำงานด้วยสังขารความคิด ปรุงเป็นสำคัญ

เพราะฉะนั้นเราเป็นนักภาวนาออกแนวรบ แล้วจึงเป็นผู้ตั้งสติให้ดี สติเมื่อติดแนบอยู่กับคำบริกรรม นี่หมายถึงผู้เริ่มฝึกหัดเบื้องต้น

ถือคำบริกรรมเป็นที่ยึดที่เกาะของจิต แล้วสติติดแนบอยู่กับคำบริกรรม คำบริกรรมนั้นเป็นงานของธรรม ความคิดปรุงต่างๆเป็นงานของกิเลส ความคิดปรุงที่เป็นคำบริกรรมนี้เรียกว่าเป็นงานของธรรม มีสติควบคุมอยู่ภายในคำบริกรรมของตนแล้วกิเลสจะเกิดไม่ได้แน่ มันจะมีหนาแน่นขนาดไหนเกิดไม่ได้ ถ้าสติไม่ปล่อยเสียอย่างเดียวกิเลสประเภทไหน มันจะเป็นน้ำล้นฝั่งมาจากไหน แต่จะล้นฝั่งแห่งสติไปไม่ได้ สติจึงเป็นของสำคัญมาก

ให้ท่านทั้งหลายตั้งสติให้ดี ถ้าอยากตั้งรากตั้งฐาน คือความสงบเย็นใจ จนกระทั่งถึงความแน่นหนามั่นคงของใจที่เรียกสมาธิ ไม่ไปจากไหน ไปจากความตั้งสติเป็นพื้นฐานนี้แล ให้ตั้งให้ดีนะ ถ้าตั้งแล้วกิเลสจะไม่เกิด จะมีมากขนาดไหนก็ทำงานไม่ได้ เพราะสติเป็นเจ้าอำนาจบังคับบัญชาไม่ให้กิเลสทำงานคือความคิดปรุงต่างๆ อันเป็นเรื่องของกิเลส สติครอบเอาไว้แล้วจะไม่ทำงาน แต่คำบริกรรมของเรานั้นทำงานตลอด กับสติควบคุมกันไป ไม่กี่วันท่านทั้งหลายจะเห็นความสงบเย็นใจภายในตัวของผู้บำเพ็ญ ไม่ปล่อยสติ เอาให้ดีนะจุดนี้เอาให้ดี

ยิ่งตั้งใจต่อมรรคผลนิพพานด้วยแล้ว ยิ่งเข้มงวดกวดขันทางสติ ตั้งเป็นสำคัญมาก แล้วให้เจริญ ผู้ที่ยังตั้งรากฐานไม่ได้ คือจิตใจยังหาความสงบไม่ได้ก็จะสงบขึ้นมา พอสงบแล้วเมื่อได้รับการบำรุงรักษาอยู่เสมอด้วยสติ ความสงบนี้จะแน่นหนามั่นคงละเอียดลออมากเข้า จนก้าวเข้าสู่สมาธิคือความแน่นหนามั่นคงแห่งความสงบของใจ นี่ละสติ เมื่อเข้าสู่สมาธิสติไม่ปล่อยไม่วาง ความรู้เด่นดวงอยู่ในสมาธิ จะไม่บริกรรมก็ได้ เพราะจิตเด่นดวงอยู่แล้ว แต่สติพรากไม่ได้ ต้องให้อยู่กับความรู้เด่นนั้น นี่เป็นภาคพื้นแห่งการดำเนินเพื่อจะเลื่อนฐานะของใจเราขึ้นสู่ความละเอียดเรื่อยๆ ไปให้ตั้งสติอย่างนี้

ที่นี้พอถึงขั้นปัญญา เมื่อถึงขั้นปัญญาแล้วความคิดความปรุงนี้จะไม่รบกวน ความสงบเย็นใจมีกำลังมากกว่า นั่งอยู่ที่ไหนอยู่ที่ใดก็ตาม ยืน เดิน นั่ง นอน ความคิดความปรุงจะไม่มารบกวน มีแต่ความสงบเย็นใจแน่วอยู่เป็นความรู้เอกจิตเอกธรรม ท่านเรียกว่ามีความรู้อันเดียว ท่านว่า **เอกัคคตาจิต** นี้เรียกว่าจิตเป็นสมาธิแท้เป็นอย่างนี้ พอจิตมีความสงบบ้างพอประมาณแล้วเรียกว่าจิตอิมอารมณ์ จิตอิมอารมณ์แล้วจะไม่วอกแวกคลอนแคลน พาก้าวเดินทางด้านปัญญาก็จะทำงานตามคำสั่งของเจ้าของ ได้แก่สติควบคุมอยู่ แล้วก็จะทำงานพิจารณาแยกธาตุแยกชั้นนี้เดินตามทางของศาสนาเพื่อมรรคผลนิพพาน ให้ได้สมใจหวัง สมกับว่าพุทธศาสนาเป็นธรรมที่..... (ไมค์โครโฟนตก) อันนี้กวนแล้ว

ที่นี้ให้ก้าวทางด้านปัญญา พิจารณาตามพระโอวาทที่ทรงสั่งสอนไว้ว่า วันบวชนั้นท่านสอนอย่างไร ธรรมเนียมห้าคืออะไร เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เกสาคือผม โลมาคือขน นขาคือเล็บ ทันตาคือฟัน ตโจคือหนัง พอไปถึงนั้นแล้วท่านก็หยุด เพราะหนังนี้ครอบหมดในสกลกายของคนของสัตว์ พอไปถึงหนังแล้วท่านให้หยุด ถ้าพูดถึงเวล่ำเวลาก็เวลานั้นเป็นเวลาเฉพาะ แต่อย่างไรเมื่อเราได้พิจารณากรรมฐานทั้งห้านี้ไปถึงหนังแล้ว มันจะกระจายเข้าไปข้างใน เพราะหนังนี้ละทำให้โลกได้หลงมกมายไม่จิตไม่จางว่างเปล่า พาเกิดพาทายมากก็กัปก็กัลป์ เพราะหนังหุ้มห่อเอาไว้กลายเป็นของสวยของงามไปหมด มันไม่ได้สวยได้งาม แม้แต่ผิวหนังจริงๆก็มีซี่เหงือซี่ไคลอยู่ในนั้น เรียกว่าซี่เต็มตัว แล้วพิจารณาเข้าไปถึงภายใน จากหนังเข้าไปแล้วเป็นอย่างไร เป็นเนื้อแดงโร่ เข้าไปข้างในเท่าไรมีตั้งแต่ความสกปรกโสมนมเต็มเนื้อเต็มตัว อะไรที่เข้ามาเกี่ยวข้องนี้ต้องได้ชะได้ล้างกัน ไม่ล้างไม่ได้

เพราะตัวนี้เป็นป่าช้าผีดิบ มันสกปรกเต็มตัวของมัน ตั้งแต่วันเกิดมาก็ต้องชะล้างกันเรื่อยมา ที่นี้เวลาเอาหนังอันนี้ออกแล้วพิจารณาเข้าไปข้างใน เป็นอย่างไร หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก ภายในนั้นก็มึตบ ใต้ ใต้ ฟุง อาหารใหม่ อาหารเก่า พิจารณาค้นคว้าด้วยทางปัญญา ปัญญาจะค่อยสอดแทรกเข้าไป สอดแทรกเข้าไปตามหลักเป็นจริง จะรู้เห็นตามเป็นจริงโดยลำดับลำดับ จนกลายเป็นปัญญาที่เพลินต่อการแก้กิเลสไปโดยลำดับ

นี่เรียกว่าการก้าวเดินทางด้านปัญญา เพียงสมาธินั้นแก้กิเลสไม่ได้ เพียงตีตะล่อม กิเลสให้เข้าสู่ความสงบเป็นบางเวลา ถ้าเราเพลินอยู่ในความสงบก็ไม่มีวันถอดถอนกิเลส จะติดความสงบนี้จนกระทั่งวันตาย เพราะฉะนั้นจึงต้องออกทางด้านปัญญา เมื่อจิตเข้าสู่ความสงบได้พอประมาณแล้วจิตอิมารมณแล้ว ให้นำออกพิจารณาแยกธาตุแยกชั้นของเขาของเรา ทั้งใกล้ทั้งไกล ทั้งในทั้งนอก พิจารณาให้เป็นแบบเดียวกันหมด เรียกว่าป่าช้าผีดิบ ในร่างกายของเรานี้ นะมันมีของดิบของดีที่ไหน เอาพิจารณา ให้ดู ดูให้ดี

ท่านจึงสอนลงจุดนี้ จุดนี้ละเป็นจุดที่สัตว์โลกติดเอามากมาย สัตว์โลกทั่วโลกธาตุติดอันนี้ทั้งนั้น ท่านจึงสอนลงไป ในจุดที่ติด ให้รู้ด้วยปัญญาพิจารณา ผมก็สั๊กแต่ที่ผม ขนสั๊กแต่ที่ผม เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ มันมีแต่ปฏิกุศลโสโครกเป็นป่าช้าผีดิบ ความสกปรกรกรรุงรังทั้งหลายเต็มอยู่ในร่างกายของท่านของเราทั้งหมด เพราะฉะนั้นมนุษย์ไปอยู่ที่ไหนต้องชะต้องล้าง ต้องทำความสะอาดเช็ดถูกันหมด อะไรเข้ามาเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตัวสกปรกนี้ต้องได้ชะได้ล้าง ไม่ว่าจะเข้าไปอยู่สถานที่ใดต้องได้ชำระสะสาง เพราะตัวสำคัญตัวสกปรกนี้มันเข้าไปเกี่ยวข้องกับ สดท้ายในร่างกายตัวเองนี้

เราหนุ่มชนิดใดก็ตามต้องซ้กต้องฟอกอยู่ตลอดเวลา นี่คือการ
สกปรกโสมม

ให้พิจารณาอย่างนี้ พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า อย่าหยุดอย่าถอย
ด้วยปัญญา พอถึงกาลเวลาที่ควรจะพักทางสมาธิแล้ว ให้ถอยจิต
เข้ามาพักสมาธิคือความสงบใจ เรียกว่าพักงาน งานคือการก้าว
เดินด้วยปัญญา เรียกว่าทำงาน เมื่อเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าภายใน
พูดให้ชัดเจนก็เหน็ดเหนื่อยที่หัวอกนั่นแหละ เวลามันทำงานมัน
ทำอยู่ที่กลางอกนะ สติปัญญาทำงาน ไม่ได้ไปทำงานอยู่บนสมอง
เหมือนกับความจำ ทางด้านจิตตภาวนาแล้วจะเป็นอยู่ภายใน
ทรงอกของเรา มันจะเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว
ให้พักเสียก่อน ย้อนจิตเข้ามาสู่สมาธิเพื่อพักอารมณ์ ได้แก่การ
ก้าวเดินของปัญญา ไม่ให้ทำงาน ให้อยู่ด้วยความสงบเย็นใจ

ที่นี้เมื่อจิตมีความสงบเย็นใจ มีกำลังวังชาพอสมควรแล้วถอยออก
มาจากสมาธินี้ให้ก้าวเดินทางด้านปัญญา เรียกว่าสมาธินี้เป็นหิน
ลับปัญญาก็ได้ เมื่อได้พักสมาธิแล้วปัญญาก็เฉียบขาด เฉียบ
แหลม คล่องตัว กำลังวังชาทุกอย่างจะเกิดจากสมาธิที่ได้พักตัว
พอสมควรแล้วทั้งนั้น ที่นี้ออกก้าวเดินทางด้านปัญญา ส่วนใดที่
เคยพิจารณา พิจารณาซ้ๆซากๆ สกปรกกายของเรานี้มันเป็นสภาพ
อันนี้อยู่ทุกอิริยาบถ ยืนก็สกปรก นอนสกปรก นั่งสกปรก
อิริยาบถทั้งสี่มีแต่ความสกปรกเต็มตัวของเราเอง

การพิจารณาของเราจึงไม่จำเป็นต้องนับเที่ยว นับเวลาเอา
จนกระทั่งสติปัญญามีความฉลาดรอบคอบในสิ่งเหล่านี้คล่องตัว
คล่องตัวลงไปแล้วก็ยิ่งเพลินในการพิจารณา ที่นี้อุปาทานใน
ความยึดมั่นถือมั่นนั้นมันจะปล่อยของมันเอง ที่มันยึดก็คือมันไม่รู้
ที่นี้ปัญญาเปิดทางให้แล้ว ต้องรู้ๆเป็นลำดับ แล้วค่อยปล่อยตัว
ลงไป ปล่อยตัวออกไป อุปาทานก็เบาลง การพิจารณาร่างกายถึง

ชั้นอิมพอแล้วอิม เหมือนกับเรารับประทานอาหาร เวลาพิจารณา ร่างกายนี้ถึงชั้นขุลมุนวุ่นวายนี้ขุลมุนจริงๆ เพลิดเพลินต่อการ พิจารณาเรื่องอสุภะอสุภัง **ทุกขํ อนิจจัง อนตตา** ตั้งขึ้นแล้วดับไป ตั้งขึ้นแล้วทำลาย ตั้งขึ้นแล้วทำลาย รวดเร็วขึ้นเป็นลำดับ จน กระทบมันพอ

ฟังนะท่านผู้มาปฏิบัติธรรม ให้ฟัง เมื่อพิจารณาสติปัญญาที่มีความ แกล้วกล้าสามารถแล้ว พิจารณาสິงเหล่านี้ขาดสะบั้นลงไปจากใจ เรื่องสุภะอสุภะขาดไปพร้อมๆ กัน นี้เรียกว่าจิตอิมอารมณ์ อิมทาง ด้านวัตถุ วัตถุธาตุได้เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ทั้งสกลกายเรา ได้พิจารณาถึงความรอบคอบ จนอิมพอแล้วปล่อยวาง ทีนี้คำว่า อสุภะอสุภังอันนี้หมดไป จิตใจอิม อิมแล้ว เรียกว่ารู้ชัดแล้วไม่ ยอมพิจารณา เหมือนเรารับประทานอาหาร เมื่ออิมแล้วก็หยุดเอง อันนี้เมื่อพิจารณาสภาพเหล่านี้พอตัวแล้วก็หยุดเอง ปล่อยเอง หยุดเอง

จากนี้จะก้าวขึ้นสู่ทางนามธรรม โดยอาศัยทางร่างกายนี้เป็นภาค พื้นไปก่อน พิจารณาจนชำชองๆ แล้วปล่อยร่างกายนี้ นามธรรม จะปรากฏขึ้นมา พอปรากฏขึ้นมาก็ดับ ตั้งขึ้นมาจะว่าเป็นอสุภะ อสุภังไม่ทัน ดับลงไปแล้ว ตั้งขึ้นแล้วดับไป **ทุกขํ อนตตา** เต็ม หัวใจ เรียกว่าปัญญา พิจารณาผ่านสกลกาย การผ่านสกลกายก็ คือผ่านราคะตัณหานั่นเอง ราคะตัณหาเรื่อนร่างแห่งวิภูจักรอยู่ที่ ราคะตัณหา ราคะตัณหาอยู่ที่ร่างกายของสัตว์ของบุคคล เมื่อ พิจารณาอันนี้รอบไปหมดแล้วมันอิมตัวแล้วมันก็ปล่อย เมื่อปล่อย อันนี้แล้วราคะตัณหา ก็ปล่อยไปด้วยกัน ไม่มี หมด

จากนั้นก็ฝึกซ้อมทางนามธรรม ได้แก่อารมณ์ของใจ โดยอาศัย อสุภะอสุภัง จนกระทั่งตั้งขึ้นแล้วดับ พิจารณาแยกธาตุแยกชั้นร์ แยกอสุภะอสุภังไม่ทัน เพราะความรวดเร็วของความว่างของจิต

พิจารณาไปดပ်ไป ว่างไปเรื่อย ๆ ทีนี้ก็พิจารณาอาการของจิต
อาการของจิตท่านเรียกว่านามธรรม ตัวสังขารเป็นสำคัญ สังขาร
กับสัญญามันเกิดขึ้นมาจากจิต เวลาเกิดขึ้นแล้วมันก็ดပ်ไปที่จิต
ฝีกซ้อมกันที่จิตด้วยนามธรรมนี่ละเป็นสิ่งที่ฝีกซ้อม ตามเข้าไป
จิตมันว่างนะ พอหมดสกลกาย พิจารณาสกลกายหมด ปล่อยวาง
สกลกายนี้หมดแล้วจิตก็ว่างไปเลย ทีนี้ว่างแล้วเราจะพิจารณา
อนิจจัง ทุกขัง อนตตา หรืออสุภะอสุภังไม่ทัน พอปรากฏพับดပ်
พร้อม ๆ นี้เรียกว่าจิตอิมัตถ์ เป็นอย่างนั้น จากนั้นก็พิจารณาอาการ
ทั้งหลายที่มันเกิดกับจิต ดပ်ไปกับจิต ตามเข้าไปถึงรังใหญ่ของ
มันคืออวิชชา พิจารณาอาการของจิต ไม่ว่าจะดีว่าชั่ว เกิดแล้วดပ်
เกิดแล้วดပ် ตามเข้าไป ตามเข้าไปไม่หยุดไม่ถอย ในขั้นนี้จะเป็น
สติปัญญาอัตโนมัตติ เป็นสติปัญญาเป็นเองนะ พอผ่านสกลกายนี้
ไปแล้วจะเป็นสติปัญญาอัตโนมัตติ

ในส่วนร่างกายนี้เป็นการพิจารณาด้วยความซุ่มนุ่นวายนาย จะ
เรียกว่าสติปัญญาอัตโนมัตติไม่ได้ ผ่านนี้ไปแล้วก็เป็นสติปัญญา
อัตโนมัตติแล้วค่อยหมุนไปเอง ฝีกซ้อมความ เกิดความดပ်ของจิตที่
เกิดแล้วดပ် เกิดแล้วดပ် ไม่ว่าจะดีว่าชั่วเกิดแล้วดပ် ตามเข้าไป ตาม
เข้าไป เพราะสิ่งเหล่านั้ปล่อยหมดแล้ว ร่างกายนี้ปล่อย โลกนี้
กลายเป็นโลกว่างไปหมดแล้ว ไม่มีอะไรเหลือ ต้นไม้ภูเขาเขาก็
เป็นของเขาเอง แต่มันว่างอยู่ที่จิต วางอยู่ที่จิต มันว่างไปหมด นี่
เรียกว่าว่างขึ้นหนึ่งของการพิจารณา จนกระทั่งเข้าไปถึงจิต เมื่อ
เข้าไปจิตพอตัวแล้วมันก็รู้เอง

นี่เราพูดย่อ ๆ ให้บรรดาพระลูกพระหลานทั้งหลายฟัง ในการ
ปฏิบัติตัวเองให้ดำเนินอย่างนี้แน่นอนไม่ผิด พิจารณาตามอาการ
ของจิต แล้วจะเข้าไปสู่เค้ามูลของมัน คืออวิชชามันอยู่กับจิต
ตามเข้าไป ตามเข้าไป เกิดดပ် ๆ ตามเข้าไปจนกระทั่งถึงอวิชชา

ตัวสง่างามสุดยอด หลอกลวงโลกได้สุดยอดก็คือตัวนั้น เรียกว่า จอมกษัตริย์วิภูจักร อยู่ที่อวิชา แสดงตัวเป็นผู้วิเศษศักดิ์สิทธิ์ เป็นผู้มีควมสว่างไสว แกล้วกล้าทุกอย่าง สง่างามอยู่กับอวิชา นั้นหมด พิจารณาให้ดีตรงนี้

เหล่านี้เป็นเครื่องหลอกของอวิชาทั้งนั้น เมื่อสติปัญญาตาม เข้าไปสิ่งเหล่านี้จะขาดสะบั้นลงไป พอสิ่งเหล่านี้ขาดสะบั้นลงไป อวิชาขาดลงไปแล้ว ทีนี้สิ่งที่ว่าเลิศเลอนั้นนะ ที่ว่าแดนนิพพาน คืออะไร คือสิ่งที่อันนี้ปิดเอาไว้ที่นั่นแหละ อวิชาเหล่านี้มันปิดเอาไว้ พออวิชาอันนี้เป็นรากเหง้าเค้ามูลของการเกิดแก่เจ็บตายขาด สะบั้นไปจากใจแล้ว ธรรมชาติวิมุตติหลุดพ้นหรืออวิชาที่ยอด เยี่ยม ได้แก่ความบริสุทธิ์จะปรากฏเด่นชัดขึ้นที่นั่น เพราะถูกปิดไว้ เท่านั้น ธรรมชาตินั้นอยู่ข้างใต้ อวิชาอันนี้ปิดไว้ข้างบน พอ พิจารณาอันนี้ขาดสะบั้นลงไปหมดแล้ว ธรรมชาติที่ไม่เคยคิดเคย คาดเคยฝันจะปรากฏเป็นแดนอัศจรรย์ขึ้นมาภายในจิตใจของเรา นี่ท่านว่าการบำเพ็ญเพียร

วันนี้พูดสรุปความย่อๆ ให้บรรดาพระลูกพระหลานทั้งหลายฟัง แล้วพิจารณาไปตามนี้ จนกระทั่งเข้าถึงจุดที่ว่านี้ เมื่อเข้าถึง อวิชา อวิชาขาดสะบั้นลงไปจากใจแล้วทีนี้จิตก็บริสุทธิ์เต็มที ขึ้นมา นั่นท่านเรียกว่าบรรลุธรรม ถึงขั้นวิมุตติหลุดพ้น ธรรมธาตุ ไม่ต้องเสกต้องสรร เป็นขั้นที่ใจดวงบริสุทธิ์ล้วนๆแล้วนั่นแล นี่คือ ผลแห่งการปฏิบัติของผู้บำเพ็ญ เฉพาะอย่างยิ่งคือนักปฏิบัติเรา พระที่ออกแนวรบแล้วให้ท่านทั้งหลายปฏิบัติอย่างนี้ **อย่าเห็นว่า สมบัติใดในโลกนี้จะดีจะเลิศเลอยิ่งกว่าธรรมสมบัติ เฉพาะอย่าง ยิ่งคือวิมุตติสมบัติ คือความหลุดพ้นของใจ อันเป็นธรรมธาตุ ล้วนๆ นี้เลิศเลอสุดยอดแล้ว**

เมื่อถึงสมบัติขั้นนี้แล้วปล่อยหมดโดยประการทั้งปวง บรรดา
วัฏจักรวัฏวนอันเป็นแดนสมมุติทั้งหลายนี้ขาดสะบั้นไปหมด มีแต่
ธรรมชาติที่ว่าวิมุตติหลุดพ้นเรียกว่าธรรมธาตุๆ อย่างเดียวเท่านั้น
นี่คือผลแห่งงานที่เราบำเพ็ญ เมื่อถึงขั้นนี้แล้วก็รู้เอง ว่า**วุสิต์ พุรหม**
จริยกตฺ กรณียํ นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาติ พุรหมจรรย์คือการ
รบเข้าศึก ได้แก่กิเลสตัณหา ซึ่งเป็นของยากเย็นเข็ญใจ สุดยาก
นั้นได้สิ้นสุดลงไปแล้ว งานที่ควรทำคืองานแก้กิเลส นี้ก็ได้แก้ลง
ไปเรียบร้อยแล้ว งานอื่นที่จะให้ยิ่งกว่านี้ไม่มี

นี้จะเรียกว่า **วุสิต์ พุรหมจริย** เป็นงานสุดท้ายประมวลความ
พากเพียรของเราในการฆ่ากิเลสลงมาถึงขั้นนี้ อวิชชาที่บัง
นิพพานก็ปรากฏขึ้นสดๆร้อนๆ เป็นธรรมธาตุภายในจิตใจ โดยไม่
ต้องไปทูลถามพระพุทธเจ้าพระองค์ใดทั้งนั้น **สนทฺธิญฺญโก** ขั้นสุด
ยอดประกาศก้องขึ้นมาในใจของท่านผู้บริสุทธิ์ จะปรากฏเด่นชัด
เป็นธรรมสดๆร้อนๆเช่นเดียวกันหมด เราอย่าไปเข้าใจว่า
พระพุทธเจ้านิพพานแล้วมรรคผลนิพพานจะจืดจางไป ไม่จืดจาง
มรรคผลนิพพานก็ไม่มีจืดจาง กิเลสก็ไม่เคยจืดจาง เมื่อสั่งสม
กิเลสเล็กน้อยเพียงไรมันจะเกิดได้สดๆร้อนๆ เช่นเดียวกันกับ
ธรรม

ธรรมเมื่อเราบำเพ็ญสดๆร้อนๆ ขวนขวายอยู่ด้วยความพากเพียร
ธรรมก็เกิดขึ้นมาสดๆร้อนๆเช่นเดียวกัน สุดท้ายก็ถึงมรรคผล
นิพพานได้สดๆร้อนๆเช่นเดียวกัน เมื่อกิเลสเครื่องหุ้มห่อปิดบังนี้
ออกหมดแล้ว นิพพานคืออะไร จะไปถามใครที่ไหน นี่จะเป็น
ธรรมสมบัติ เป็นสมบัติที่เลิศเลอ พระพุทธเจ้าสอนโลกสอนเพื่อ
สมบัติอันนี้ แม้จะเป็นกษัตริย์เสด็จออกมาจะผนวช มาบวชกับ
พระพุทธเจ้า ก็ทรงสั่งสอนนี้ปล่อยวางหมดสมบัติภายนอก เอา

เข้าสู่สมบัติภายในคือธรรมสมบัติ จนกระทั่งถึงนิพพานสมบัติ
สอนลงไปจุดนี้ เมื่อถึงจุดนี้แล้วไม่ถามหาอะไร

**ในโลกนี้ไม่มีอะไรเกินธรรมสมบัติ หรือธรรมชาติที่จิตใจได้
บำเพ็ญแล้วจนถึงขั้นบริสุทธิ์เต็มดวงแล้ว** นี่คือธรรมอันเลิศเลอ
สุดยอด เกิดก็ไม่ต้องเกิดอีกแล้ว ตายไม่ต้องตาย ความทุกข์ยาก
ลำบากก็ไม่มีอีกแล้ว ท่านว่า **นตถิทานิ ปุนพภโว** ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป
เราจะไม่กลับมาเกิดอีกแล้ว **อยมนุตติมา ชาติ** ชาตินี้เป็นชาติ
สุดท้ายของเรา ใครถึงธรรมประเภทนี้แล้ว **อยมนุตติมาชาติ** ชาติ
สุดท้ายก็จะประกาศขึ้นด้วย **สนทิกฺขุโก** แห่งความบริสุทธิ์ของใจ
ที่บำเพ็ญมาเต็มดวงแล้วนั้นแล

นี่ละท่านว่า **สนทิกฺขุโก** จะประกาศป้างขึ้นมาที่นั่น ถึงแดนแห่ง
ความพ้นทุกข์ ได้แล้วซึ่งสมบัติอันเลิศเลอ สมบัติอันเลิศเลอคือ
นิพพานสมบัติ สมกับกับผู้ประกอบความพากเพียร หาสมบัติอัน
ล้ำค่า ดังพระพุทธเจ้าทรงค้นพบแล้วสมบัติอันล้ำค่า ประกาศ
ธรรมสอนโลกจนกระทั่งเวียนมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ประกาศเพื่อ
สมบัติอันล้ำค่านี้เป็นอันดับหนึ่ง นอกจากนั้นก็ป้างอันดับต่อไปๆ
แล้วสมบัติเหล่านี้ไม่เคยครีเคยล้ำสมัย เป็นแต่เพียงว่ากิเลสปิดบัง
หุ้มห่อไว้เท่านั้น ให้ไปเหยียบย่ำทำลายสมบัติอันล้ำค่า ให้กลายเป็น
ของไม่มี ราค่ำราคา ยกมุตตรยกคุณคือชี้โลกชี้โกรธชี้หลงนี่ขึ้น
ไปทับสมบัติอันล้ำค่า คือธรรมอันเลิศเลอนั้นไว้เสีย ไม่ให้มองเห็น
แล้วเอามุตตรเอาคุณคือชี้โลกชี้โกรธชี้หลงนี้ออกโชว์ทั่วโลกดิน

แดน

ผลแห่งความโลภความโกรธราคะตัณหาที่ออกโชว์ ทำความเดือด
ร้อนแก่โลกทั้งโลกเลย ทั่วดินแดน ไม่มีใครได้รับความสุข ถ้าไม่
แก้อันนี้ออกจากใจแล้วหาความสุขไม่ได้ เพราะอย่างนั้น
พระพุทธเจ้าจึงสอนให้สลัดปิดทุกข์ออกจากสิ่งเหล่านี้ ที่กำลัง

เสกสรรปั้นยอ ว่ามันเป็นของดีของดีให้สลัดออก ให้ธรรมอันนี้
ได้เกิดแทนซี เราจะไปเสียดายอีกไหมว่าซีโลกซีโกรรซีหลงนั้น
นะ ว่ามันเลิศมันเลอ มันเลิศเลอที่ไหน จะเสียดายอีกไหม ขอให้
ธรรมนี้ได้หลุดมาภายในใจ เรียกธรรมชาติ ปล่อยวางโดยสิ้นเชิง
**ไม่มีสิ่งใดที่เลิศเลอสุดยอดเหมือนธรรมชาติที่บริสุทธิ์เต็มดวงนี้
แล้วเลย** นี่เป็นธรรม เป็นสมบัติล้ำโลก สมบัติที่มีราคาราคาล้น
โลก คือสมบัติที่ผู้บำเพ็ญปฏิบัติได้

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนพระสงฆ์ เวลาบวชแล้วให้**รุกขมูล
เสนาสน** ไล่ให้เข้าไปอยู่ในป่าในเขาตามถ้ำถ้ำจอมผา เพื่อการ
บำเพ็ญสมณธรรมเหล่านี้ให้ด้วยความสะดวกสบาย ปราศจากสิ่ง
รบกวน เราจะได้เห็นความเคลื่อนไหวของจิต จิตนี้มันหมุนตัว
ตลอดเวลา ต้องมีสติติดตามดูตลอด ในสถานที่สงบๆเช่นนั้น เรา
จะได้ติดตามดูเรื่องความคิดความปรุงของจิตที่กิเลสผลัดกันออก
มาได้อย่างชัดเจนๆ แล้วฆ่ากันโดยลำดับลำดับไป สถานที่เช่นนั้น
เหมาะสมกับผู้ที่จะนำธรรมะที่เลิศเลอเข้ามาครองหัวใจ ให้พากัน
ตั้งอกตั้งใจปฏิบัติ ธรรมะนี้สดๆร้อนๆ ตลอดมา ตั้งแต่
พระพุทธเจ้าตรัสรู้จนกระทั่งบัดนี้ ยังจะสดๆร้อนๆ ไปสำหรับผู้
ปฏิบัติจะได้ธรรมะเหล่านี้มาครองหัวใจตลอดไปเช่นเดียวกัน
จึงขอให้พากันตั้งอกตั้งใจ เราเป็นห่วงพระลูกพระหลานของเรา
บวชมาทำการปฏิบัติธรรมเพื่อมรรคเพื่อผลค้อยึดไปจางไป จาง
ไป จนจะไม่มีอะไรปรากฏ วงกรรมฐานเราก็จะมีแต่ชื่อว่าง
กรรมฐาน เวลานี้ยังปรากฏชัดเจนอยู่ก็คือวงกรรมฐานสายหลวง
ปู่มั่น เพราะเป็นวงที่เอาจริงเอาจังมาตั้งเดิม ตั้งแต่หลวงปู่มั่นท่าน
อยู่ในป่าในเขาบำเพ็ญอย่างนั้นตลอดมา ตั้งแต่วันท่านบวชท่าน
ไม่เคยไปสนใจกับสิ่งใดผู้ใดเลย จนกระทั่งถึงวันท่านนิพพานที่
วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร ท่านอยู่แต่ในป่าในเขาด้วยธรร

รมอัศจรรย์นี้ทั้งนั้น ท่านครองแล้ว ท่านก็อยู่สบายๆ นี่ธรรมอันเลิศ
เลอ

นี่ในวงกรรมฐานสายพ่อแม่ครูอาจารย์มั่น บรรดาลูกศิษย์ลูกหา
ทั้งหลายก็ประพฤติปฏิบัติตามท่าน ปรากฏเป็นเพชรน้ำหนึ่งมา
น้อยเมื่อไร ล้วนแล้วตั้งแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ทั้งนั้นแหละ ไม่ว่า
ธรรมยุตไม่ว่ามหานิกายเป็นศากยบุตรอันเดียวกันหมด กิเลสกับ
ธรรมเป็นข้าศึกต่อกันใครแก้ได้ คนนั้นเลิศเลอเหมือนกันหมด
เวลานี้ยังปรากฏอยู่สำหรับผู้ปฏิบัติกรรมฐาน ขอให้ท่านทั้งหลาย
ดำรงไว้ซึ่งความพากเพียร สติสัจจะ ชอบอยู่ในป่าในเขา อย่า
จู้จี้จ๋าน อย่าออกไป เดี่ยวคอขาด กิเลสมันดาบคมนี้กันนะ ดาบ
กิเลสคอขาดไปเลยละ ใครก็ชอบยื่นคอให้มันตัดเอาๆ มันไม่ได้
เห็นภัย พระพุทธเจ้าสอนให้เห็นภัยทั้งหลายมันไม่ยอมเห็น

ให้จำให้ดีนะพระลูกพระหลาน ให้ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติ ถ้าอยากได้
ธรรมสมบัติอันเลิศเลอมาครองหัวใจให้ปฏิบัติตามแนวที่สั่งสอน
มานี้ จะไม่เป็นอื่น **ธรรมสมบัติที่เลิศเลอนั้นก็คือวิมุตติสมบัติเต็ม
หัวใจ หรือธรรมธาตุเต็มหัวใจ นี่จะเป็นธรรมอันล้ำค่า** จากนั้นแล้ว
ก็เรียกว่านิพพานเที่ยง นิพพานเที่ยงคืออะไร คือธรรมธาตุนี้
แหละ ที่บริสุทธิ์สุดส่วนแล้วเที่ยงตลอดไป ไม่ต้องกลับมาเกิดแก่
เจ็บตายอีกต่อไป เหมือนโลกทุกๆ ไป ท่านจึงให้เสาะแสวงหา
ธรรมประเภทนี้ด้วยความตั้งอกตั้งใจ

บวชมาแล้วท่านไล่เข้าป่าเข้าเขา ให้เราฟังตามพระโอวาทของ
พระพุทธเจ้า ธรรมะเหล่านี้เราจะได้มาครองหัวใจเรา เมื่อธรรมะที่
เราไปปฏิบัติอยู่ในป่าในเขาด้วยความพากเพียรจริงๆ แล้วได้มา
เป็นสมบัติของเราแล้ว เราอยู่ที่ไหนก็รื่นเริงบันเทิง สบาย จ้าอยู่
ภายในใจนะ เข้าไปอยู่ในส้วมในถานก็ไปจ้าอยู่ในส้วมในถาน นี่
ละธรรมที่เลิศเลอ เข้าไปอยู่ในส้วมในถานที่ว่าเป็นที่สกปรก

ธรรมชาติใจที่บริสุทธิ์นี้เลิศเลออยู่ในส่วนในถ้านั้นแหละ ไม่ได้ เป็นส่วนเป็นถ่านไปตามสิ่งเหล่านั้นนะ เลิศเลออยู่อย่างนี้ เราจึง พอกใจของเราให้เป็นใจที่สว่างามอยู่ตลอดเวลา

ยืนก็ให้งาม เดินก็ให้งาม นั่งก็ให้งาม นอนก็ให้งามด้วยความพากเพียร มีสติเป็นเครื่องรักษาจิตใจของเราให้มีความสงบร่มเย็นอยู่ตลอด

ไป วงกรรมฐานของเราคือเราเองจะเป็นเครื่องยืนยันตนเองว่า มรรคผลนิพพานมีหรือไม่มี พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาโกหกโลก

หรือ เอามาปฏิบัติตามศาสนธรรม ที่ทรงสั่งสอนไว้แล้ว ดูเป็น อย่างไร เรื่องธรรมจะปรากฏขึ้นตามสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบ

แล้วนั้นแล จะไม่เป็นอื่น ถ้านอนจมอยู่กับตำรับตำราที่ได้ยินได้ฟัง

เฉยๆ จิตใจไม่สนใจไม่ว่าท่านว่าเราจมไปตลอดนะ ผู้เรียนมากก็ดี ผู้เรียนน้อยก็ดี

ถ้าไม่สนใจไม่เกิดประโยชน์อะไร เรียนธรรมก็ เหมือนเรียนโลกนั้นแหละไม่ผิดกัน ถ้าเรียนธรรมเป็นธรรม เพื่อ ความตั้งอกตั้งใจแล้วเป็นธรรมไปเรื่อยๆ เรียนแล้วน้อมใจเข้ามา

ประพฤติปฏิบัติตนตามทางของศาสดาแล้วจะไปไหน

ธรรมของพระพุทธเจ้าอยู่ที่หัวใจของเราทุกคน แต่เวลานี้ก็เลส

ตัณหาประเภทต่างๆ ซึ่งเปรียบเหมือนส่วนเหมือนถ่านมันปกคลุม

หุ้มห่อไว้เท่านั้น จึงไม่มองเห็นสิ่งเลิศเลอ ภายในหัวใจของเรา

จึงให้เปิดสิ่งเหล่านี้ออก ความสกปรก ชี้อโลภ ชี้อโกรธ ชี้อหลง ราคะ ตัณหา เปิดออกด้วยความพากเพียร เอาใจให้ดี การตั้งสติบังคับ

จิตใจของตนเป็นของสำคัญมากนะ ท่านทั้งหลายอย่าลืมนะ การ

ตั้งสติก็มีหลายประเภทนะ การตั้งสติตั้งธรรมดๆ มักจะหลุดจะ

อย่ามีแต่ว่าตั้งสติแล้วดีๆ สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อสติยังมี เช่นเวลา
เราฉันทามากๆ มันอึดอาดเนือยเนาย นอนก็มาก ชี้ก็เจ็บก็มาก ตั้งสติ
ผิดพลาดทั้งนั้น เอาถอยอาหารออกมา นี่ละการฝึกตนเพื่อความ
เลิศเลอ ต้องมีทุกข์ยากลำบากเชิงใจเป็นธรรมดา อดบ้างอึดบ้าง
เอายอมรับ เรามุ่งต่อธรรมอันเลิศเลอ เอาทำลงไป สังเกตๆกันไป
กินน้อยเป็นอย่างไร กินมากเป็นอย่างไร ตั้งสติได้ผลอย่างไรบ้าง
ให้สังเกตการหลับการนอนมากนอนน้อยเป็นอย่างไร ให้
พิจารณา

นี่ละวิธีการประกอบความเพียร ไม่ใช่ว่าตั้งสติจะตั้งเอาเฉยๆ สิ่ง
ที่เป็นข้าศึกต่อสติยังมี ตั้งเท่าไรก็ได้ไม่ได้นะ ต้องได้พิจารณาสิ่งที่มัน
เกาะเกี่ยวกันอยู่นั้นอีก เราต้องพิจารณา ที่นี้ก้าวเดินไม่สงสัย ให้
ใช้ความพินิจพิจารณานักปฏิบัติ อย่าสักแต่ว่าทำ อย่าสักแต่ว่า
ภาวนาเฉยๆ ไม่เกิดประโยชน์ แล้วกรรมฐานเราอย่าพากันติดตัน
ไปหาการก่อการสร้างมากมายนักนะ ไม่ถูกทางของศาสดาเลย
พอบวชแล้วไล่เข้าไปในป่าในเขา ไม่ใช่ไล่ให้ไปก่อสร้างนะ สร้าง
ตึกสร้างร้าน สร้างศาลาหลังใหญ่ๆ โตๆ สร้างความกังวล สร้าง
ความกังวลใส่ตัวแล้วยังไปรบกวนประชาชนญาติโยมเขาอีก

นี่ศาสนากวนบ้านกวนเมือง ให้พากันจำให้ตึ้นนะ ศาสนาแท้ไม่กวน
ใครนะ กวนตั้งแต่กิเลสที่มันกวนเรานี้แหละ มันกวนในหัวใจเรา
เราก็กวนมัน เอามันให้พังๆ อยู่ตรงนี้ ศาสนธรรมแท้เป็นอย่างนี้
ศาสนวัตถุบวชมาแล้ววุ่นตั้งแต่กับวัตถุ เหมือนโลกสงสารเขา มัน
ก็เป็นเรื่องโลกไปหมด มันไม่ได้เป็นเรื่องธรรม เรื่องธรรมแท้ดู
กิเลสตัวมันติดมันตันอยู่ในหัวใจมันตันเพราะเหตุไร สติปัญญา
มี ฟาดมันลงไปตรงนี้ แล้วกิเลสตัวติดตันนี้สงบลงๆ ความติดความ
ตันอยากทำนั่นทำนี่ไม่มี อันนี้มันไปหาเกาในที่ไมค์ัน จ่อหัวเข้าไป

นี่กิเลสตีหน้าผากหงายออกมา เลยกไปหาทำนั่นทำนี่เพื่อแก้
รำคาญ มันไม่ใช่แก้รำคาญ มันเพิ่มรำคาญ
ให้ฟาดมันลงไป มันจะร้อนขนาดไหน มันจะเป็นไฟกองไหนนะ
กิเลสตัวราคคคินา โทสคคินา โมหคคินา อยู่ในหัวใจนี้ เอาสติจับ
เข้าไป มันจะพังวันหนึ่งจนได้ พออันนี้พังแล้วอยู่ไหนสบายหมด
สร้างไม่สร้างไม่เห็นสำคัญอะไร สร้างหัวใจให้สมบูรณ์แบบเสีย
อย่างเดียวเท่านั้นพอ ให้ท่านทั้งหลายจำเอาละ ฌมวิตกวิจารณ์
กับพระลูกพระหลานอยู่ในที่ต่างๆ ห่างเหินจากความพากความ
เพียรมากเวลานี้ละ ตามกิริยาที่แสดงออกผ่านไปๆ ในวัดต่างๆ ดู
หมดเห็นหมดนะ กิริยาของจิตหยาบ แสดงว่าห่างต่อความพาก
ความเพียร

ถ้ากิริยาของจิตละเอียดล่อออกมาจากความเพียร มีสติตั้ง
ระมัดระวังตน เกี่ยวข้องกับครูบาอาจารย์องค์ใดกิริยามารยาท
ทุกอย่างจะเรียบร้อยสวยงามออกมาจากใจ นี่มันจะดำเนินไปแล้ว
นะเวลานี้กรรมฐานเรา มันดำเนินที่หัวใจ กิริยาแสดงออกเลยดำเนิน
ไม่รู้สึกตัว นี่แสดงให้เห็นว่าไม่มีทางจงกรมเดิน ไม่ได้ดูหัวใจตัว
เองเลย ใช้ไม่ได้ละ ดูตั้งแต่ภายนอกเหมือนโลกเขามันวิเศษวิโส
อะไร ให้ดูหัวใจตัวเองซิ ไปไหนดูหัวใจตัวเอง กิเลสมันจะเก่ง
ขนาดไหนศาสดาองค์เอกสอนไว้แล้ว ธรรมมอบให้แล้วเครื่อง
ปราบกิเลส เอามาปราบซิ อย่าให้แต่กิเลสปราบธรรมเสียอย่าง
เดียว ไม่มีเหลือ ตั๊กอกตั้งใจนะ

ศาสนาจะร่อยหรอไปทุกวันๆ ถ้าพวกเราไม่สนใจปฏิบัติตนเอง
ศาสนาจะสิ้นไปต่อหน้าต่อตาของเราที่ครองผ้าหัวโล้นๆ นี่แหละ
ผ้านี้ใครเอามาจากไหนก็ได้ ถ้าไม่มีความพากเพียรฆ่ากิเลส กิเลส
ไม่กลัว กิเลสกลัวแต่ผู้มีความพากเพียร มีสติปัญญาตั้งที่อธิบาย
มาแล้วนี้ พากันตั้งอกตั้งใจ ไปถึงสำนักแล้วอย่าลืมความ

พากเพียร อย่างจิตอย่างจาง ให้สดๆร้อนๆ อยู่กับความพากเพียร
เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาอย่าห่างเหิน งานนี้เป็นงานประจำพระ
โดยแท้ งานนอกนั้นไม่เป็นประโยชน์อะไร แต่กิเลสมันชอบไป
ติดพันกับงานนอกๆ วัตถุนั้นวัตถุนั้น อันนั้นก็ดี อันนี้ก็ดี หัวใจมันเลว
มันไม่ดู อันนี้ละสำคัญมาก

ให้ดูหัวใจตัวมันเลวๆ ฟาดลงไปด้วยสติปัญญา พอตัวเลวๆอยู่ใน
หัวใจนี้ขาดลงไปแล้วอยู่ไหนสบายหมด ที่นี้ไม่เลวแล้วใจ อยู่ไหน
สบายหมด ให้สนใจ เรียกว่าศาสนธรรม อยู่ที่ใจนะ ศาสนวัตถุอยู่
กับการก่อสร้างนั้นสร้างนี้ ยุ่งไปหมด ในครั้งพุทธกาลท่านไม่นิยม
พระพุทธเจ้าเองทรงแสดงไว้ นี่ก็เรียนมาแล้วถึงได้มาสอนลูกสอน
หลาน ดูหมดทุกแง่ทุกมุมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ คั้นพระ
ไตรปิฎกเสียແຫລก พุดให้ชัดเสียวันนี้นะ เป็นสาระไม่เป็นสาระจึง
ได้นำมาสอนพระลูกพระหลาน ที่เป็นสาระอันสำคัญๆสดๆร้อนๆ ก็
คือ **รุกขมูลเสนาสน** บวชแล้วให้ไปอยู่ในป่าในเขา ประกอบความ
พากเพียร อย่าคุ่นกับสิ่งใดผู้ใดยิ่งกว่าการประกอบความเพียร
ด้วยสติ อย่าให้เพลอตัวลืมตัว นี้เรียกว่าผู้มีความเพียร
เอาละวันนี้การแสดงธรรมให้ลูกให้หลานทั้งหลายฟัง ก็เห็นว่า
สมควรแก่ธาตุแก่ขันธ์ กาลเวลา ขอความสวัสดิ์จึงมีแก่บรรดา
ท่านทั้งหลายทั้งประชาชนญาติโยม และพระเณรโดยทั่วกัน
เทอญ (สารุ) ที่นี้จะให้พรทั่วหน้ากัน

รับฟังรับชมพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.Luangta.com หรือ www.Luangta.or.th

และรับฟังจากสถานีวิทยุสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุ

อุดร

FM 103.25 MHz